

Bos is een belangrijke drager van biodiversiteit, zeker in een land als Nederland, met weinig bos en intensief landgebruik. De KNBV richt zich op het beschermen en duurzaam beheren en gebruiken van het Nederlandse bos, met aandacht voor alle bosfuncties die door eigenaren en de maatschappij gevraagd worden.

> De KNBV bevordert duurzaam bosbeheer, en ondersteunt bosbeheerders bij het realiseren van de beheerdoelstellingen waaronder het behoud en de bescherming van biodiversiteit. We realiseren ons nog te weinig dat we zorg dragen voor een groot deel van de biodiversiteit in Nederland.

Die bescherming van biodiversiteit is van toenemend belang, en krijgt ook in het bosbeheer steeds meer aandacht sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw. De achteruitgang van de biodiversiteit wereldwijd heeft inmiddels geleid tot een mondiale biodiversiteitscrisis. Analooq aan het IPCC (het Intergovernmental Panel on Climate Change) is er een internationaal wetenschappelijk panel op het gebied van biodiversiteit opgericht (IPBES: Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, www.ipbes.net).

Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel

In Nederland is de Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel opgericht (www.samenvoorbiodiversiteit.nl), waarin terreinbeheerders, boeren, particulieren, onderzoekers en overheden samenwerken om het biodiversiteitsverlies in Nederland om te buigen naar biodiversiteitsherstel. De KNBV is sinds voorjaar 2020 partner in het Deltaplan Biodiversiteit, en wil een actieve bijdrage leveren aan biodiversiteitsherstel.

Kern van het Deltaplan is het stimuleren van de samenwerking tussen alle relevante actoren op gebiedsniveau, zodat grondgebruikers gestimuleerd en geïnspireerd worden om bij te dragen aan biodiversiteitsherstel. Onderdeel hiervan is de samenwerking met overheden op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau, maar de nadruk ligt bij initiatieven van de grondgebruikers zelf.

Biodiversiteit en Bosbeheer

Bij de verschillende typen van multifunctioneel bosbeheer in Nederland, zoals Pro Silva en geïntegreerd bosbeheer, wordt op verschillende manier aandacht besteed aan biodiversiteit. Behoud en ontwikkeling van biodiversiteit is daarbij een van de doelstellingen. Een belangrijke afweging is altijd hoe houtoogst en bescherming van biodiversiteit gecombineerd kunnen worden, en waar in een bepaalde situatie de nadruk moet

foto's Frits Mehren

Bos en biodiversiteit

liggen. De belangrijkste bepalende condities voor biodiversiteit in bossen zijn menging van soorten, het aandeel inheemse boom- en struiksoorten, bodembescherming, bosontwikkeling op basis van spontane verjonging, een gedifferentieerde bosstructuur, en een voldoende aandeel dood hout, zowel staand als liggend.

In grote delen van het Nederlandse bos is op dit gebied de afgelopen decennia veel vooruitgang geboekt, en recent onderzoek laat zien dat biodiversiteit in bos, als een van de weinige landgebruikstypen, de afgelopen jaren niet verder is achteruitgegaan, en in veel opzichten licht is verbeterd. Verdere verbetering en ontwikkeling is mogelijk en nodig, bijvoorbeeld door op grotere schaal samenhang te creëren, en meer aandacht te schenken aan specifieke soorten. Nu de aandacht vooral gericht is op het creëren van variatie in bosstructuur en het verhogen van het aandeel dood hout.

Een terugkerend thema hierbij is de scheiding of verweving van functies op opstands- en landschapsschaal. In een dichtbevolkt land als Nederland, met allerlei aanspraken op bos, is het logisch om te streven naar verwevenheid en integratie van functies. Maar in specifieke situaties kan scheiding van functies wenselijk zijn, denk aan samenhangende oppervlaktes bos met hoofdaccent natuur, gecombineerd met bossen waar de nadruk ligt op oogst in combinatie met andere functies. Van belang is daarbij de samenhang op

landschapsschaal, biodiversiteit is immers een landschapskenmerk. Bosbeheerders dienen zich daarbij steeds bewust te zijn van het langetermijnperspectief van de verschillende bosfuncties, om zodoende tot weloverwogen keuzes te komen.

Dit alles vraagt een actieve betrokkenheid van bosbeheerder en beseigenaren. Biodiversiteit in bos, en de effecten van verschillende vormen van beheer worden vaak als vanzelfsprekend beschouwd, maar de keuze van een beheerder is niet altijd eenduidig. Daarbij ontbreken vaak betrouwbare monitoringgegevens.

Betrokkenheid KNBV

Kortom: reden genoeg voor de KNBV en haar leden om actief te worden in het kader van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Binnen het Deltaplan worden de activiteiten geconcentreerd op een aantal thema's: het creëren van draagvlak en gedeelde waarden; het stimuleren van verdere aandacht voor biodiversiteit in landgebruik; het uitwisselen van beheerconcepten die biodiversiteit versterken; verdienmodellen voor grondgebruikers; kennis, innovatie en educatie; en tenslotte de samenwerking op gebiedsniveau. Deze thema's worden vanuit het Deltaplan ondersteund en gefaciliteerd, maar het werk moet door de partners zelf gedaan worden. Op deze manier wordt beoogd om alle betrokkenen zelf met ideeën te laten komen. De KNBV is tot dusverre betrokken geweest bij de werkgroep "ge-

biedsgerichte samenwerking”, maar kan bij veel meer thema's inbreng leveren. Al doende leren en verbeteren staat daarbij centraal.

Het bestuur roept KNBV-leden op om actief te worden binnen de genoemde werkgroepen en thema's en zich daarvoor bij het bestuur te melden. Biodiversiteitsherstel vraagt een actieve betrokkenheid van ons als beheerders, en het Deltaplan Biodiversiteitsherstel biedt de mogelijkheid om hiermee aan de slag te gaan.

Voor meer informatie:
Frits Mohren (frits.mohren@wur.nl)

30 jarig jubileum Pro Silva Nederland Dauerwald-beheer

Dit jaar bestaat Pro Silva Nederland 30 jaar. Dat gaan we vieren met een jubileumbijeenkomst op 15 oktober op het landgoed Schovenhorst in Putten.

In 1990 is Pro Silva Nederland opgericht. Volgens overlevering waren de founding fathers Jan Sevenster, Gijs van Tol, Jaap Kuper en Mauk den Boer. Daar gingen verschillende gebeurtenissen aan vooraf. Om te beginnen de legendarische stormen van begin jaren zeventig. Een belangrijke eyeopener daarvan was de mogelijkheid om gebruik te maken

van natuurlijke verjonging. Daarvoor werd dat in Nederland voor onmogelijk gehouden. In het algemeen nam de belangstelling voor natuurlijke ontwikkeling in bos toe. Kritisch Bosbeheer had zeer uitgesproken meningen en ideeën over het verminderen van de hoge mate van onnatuurlijkheid van vrijwel al het bos in Nederland. De toegenomen belangstelling voor (natuurwaarden in) bos heeft ook geleid tot het eerste bosbeleidsplan in 1985: Het Meerjarplan Bosbouw in Nederland. Daarin is het begrip 'multifunctioneel bos' geïntroduceerd. Bos waarin aandacht wordt besteed aan houtproductie, natuur en recreatie. Nog niet zo'n makkelijke opgave voor de beheerders. Er was weinig ervaring mee en er was duidelijk behoefte aan meer kennis. Daarom is nu 30 jaar geleden Pro Silva opgericht. Vanaf het begin is gewerkt met een ijzersterke formule. Per jaar twee excursies waarin een thema centraal staat. Dat kan gaan om een boomsoort, type mengingen, beheervormen, schaal van ingrepen etc. De excursies worden voorbereid en begeleid door leden van de commissie Pro Silva. In groepjes van ongeveer 10 deelnemers worden ideeën en ervaringen in een open discussie uitgewisseld. Dat hier ook na 30 jaar nog steeds behoefte aan is, blijkt uit de niet afnemende belangstelling voor de excursies. Elke keer zijn moeiteloos 3 dagen met ruim voldoende deelnemers gevuld.

Het jubileum willen we 15 oktober gaan vieren op landgoed Schovenhorst. We laten ons daarbij inspireren door de richtlijnen voor Dauerwald-beheer, opgesteld door de Waalse Christine Sanchez. Een uitkapsysteem is daarbij leidend. Een extra feestelijk tintje, is dat op die dag de Nederlandse vertaling van die richtlijnen gereed is en zal worden gepresenteerd. Het programma kent 's ochtends een binnen gedeelte. 's Middags gaan we naar buiten om genoemde richtlijnen in praktijk te brengen.

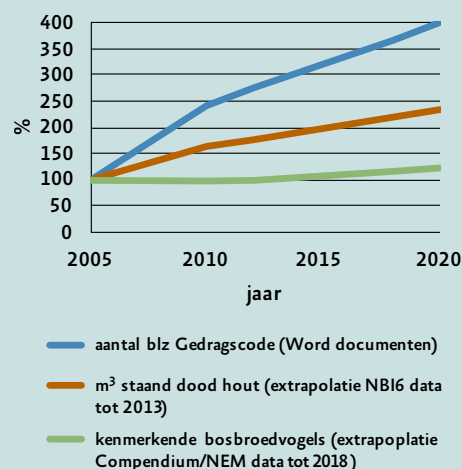
De kosten zijn inclusief koffie/thee en lunch 30 euro voor leden van de KNBV, 15 euro voor studentleden en 40 euro voor niet-leden. Aanmelden en meer informatie via Martijn Griek: prosilva@knbv.nl. Bij uw aanmelding graag vermelden indien u een vegetarische lunch wilt! Er is, mede in verband met Corona, een limiet gesteld aan het aantal deelnemers van maximaal 100 mensen. Mocht deze limiet zijn bereikt, dan wordt u op de wachtlijst gezet. Mochten er afmeldingen komen en er hierdoor voor u nog plaats zijn, dan wordt u hiervoor benaderd.

Complexer bos(beheer)?

Bosbeheer lijkt een simpel vak, je loopt door het bos en kijkt of er hier of daar een boom meer ruimte moet krijgen. En voor de rest 'wacht' je op het bos. Maar niets is minder waar; zoals professor Bunnell al zei: "forestry is not rocket science, it is far more complex". En inderdaad, het bos wordt steeds gevarieerder en complexer. De toenemende complexiteit van het bosbeheer is echter maar ten dele hieraan toe te schrijven.

Na jaren van vergaderen, schrijven en schrappen is de totstandkoming van een nieuwe Gedragscode Bosbeheer in zicht. Ik heb het even nagezocht en met enige extrapolatie zijn, sinds de eerste Gedragscode in 2005 zijn intrede deed, kenmerkende bosbroedvogels met circa 20% toegenomen en is het aandeel staand dood hout meer dan verdubbeld. Over dezelfde periode is de omvang van de Gedragscode verviervoudigd (zie figuur). Zelfs al zou het gevarieerdere bos een succes zijn van de Gedragscode, dan nog lijkt het resultaat niet in verhouding te staan tot de uitdijning ervan. Je moet bijna jurist zijn om te weten wat je wanneer, waar en hoe wel of niet mag doen. Klaarblijkelijk is het makkelijker de richtlijn complexer te maken dan het bos gevarieerder. Een verschuivende focus is gaande van vertrouwen op vakmanschap, naar verantwoording middels protocollen en rapportages.

Trend ten opzichte van 2005

Begrijp me goed, uiteraard hebben we een belangrijke verantwoordelijkheid voor de bescherming en ontwikkeling van bosecosystemen en de planten- en dierpopulaties die daar deel van uit maken. Maar de alsmaar uitdijende protocollen leiden de aandacht af van waar het werkelijk om draait, en waar een Beheercode op zou moeten richten. Niet zozeer op wat niet mag, maar juist op wat nodig is. Bij welke condities is het voortbestaan van populaties, soorten en ecosystemen voldoende gewaarborgd, en hoe werken we daar naar toe?

Sander Wijdeven